

Kalajoen vesienhoitoryhmä
Ylivieskan kaupunki / Ympäristöyksikkö
PL 70
84101 YLIVIESKA

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
PL 86
90101 OULU
kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

VIITE: KUULEMINEN VESIENHOIDON KESKEISISTÄ KYSYMYKSISTÄ JA TYÖOHJELMASTA OULUJOEN-
IIJOEN VESIENHOITOALUEELLA 2022–2027
KUULEMINEN EHDOTUKSESTA POHJOIS-POHJANMAAN TULVARISKIALUEIKSI

ASIA: KALAJOEN VESIENHOITORYHMÄN LAUSUNTO

Kalajoen vesienhoitoryhmä on Kalajoen vesistöalueen toimijoiden yhteistyöelin, jonka toiminnasta vastaavat alueen kunnat. Pääosa Kalajoen valuma-alueesta sijoittuu Kalajoen, Alavieskan, Sievin, Ylivieskan, Nivalan, Haapajärven ja Reisjärven kuntien muodostamalle alueella. Vesienhoitoryhmä edistää Kalajoen vesistöalueen vesiensuojelu- ja kunnostustoimenpiteitä lisäämällä toimijoiden välistä vuorovaikutusta ja tiedon-
saantia.

Tällä lausunnolla vesienhoitoryhmä osallistuu kuulemisiin vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä ja työohjel-
masta Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueella sekä ehdotuksesta Pohjois-Pohjanmaan tulvariskialueiksi.

KUORMITUKSEN HALLINTA

Kuulemisasiakirjassa on esitetty asiat, joita tullaan painottamaan vesienhoitoalueella vesienhoitosuunni-
telman tarkistamisen yhteydessä. Metsätalouden kunnostusojitukseen liittyvät toimenpiteet ovat keskeinen
osa-alue Kalajoen vesistöalueen kannalta. Vesienhoitoryhmä katsoo, että ojitusilmoitusmenettelyn
valvontaa tulee tehostaa. Valitettavan usein suunnitellut vesiensuojelutoimet eivät täysin toteudu kunnos-
tusojitushankkeissa, osin tiedonpuutteen vuoksi. Ojitukset kohdistuvat usein pienille osavaluma-alueille,
jolloin hankekokonaisuudet jäävät pieniksi, mikä vaikeuttaa vesiensuojeluratkaisujen tehokasta toteutusta.
Metsätalouden vesiensuojelurakenteiden yleistymiseksi tarvitaan nykyistä parempi kannustinjärjestelmä.
Maanmenetyksistä voisi saada esimerkiksi verotushyötyä.

Maatalouden vesiensuojelun osalta on turvattava ympäristökorvausjärjestelmän säilyminen vesiensuojelun
kannustimena. Karja- ja turkistalouden keskittymäalueilla lannan ja lietteiden hyödyntäminen myös muualla
kuin pelloilla on kannustettavaa, esimerkiksi biokaasun tuotantoa voidaan lisätä soveltuvilla alueilla.

Happamien sulfaattimaiden aiheuttama kuormitus on iso haaste Kalajoen vesistöalueella. Ojitusilmoitus
tuleekin tehdä hankkeen koosta riippumatta aina, kun ojitetaan mailla joilla on riski happamien sulfaat-
timaiden esiintymisestä. Happamista sulfaattimaista tarvitaan lisää tiedotusta, uusien käytäntöjen kehittä-
mistä ja toimintaohjeita eri toimialoille, jotta ne voidaan huomioida kaikessa maankäytössä. Myös kenttä-
mittareiden kehittämistä ja käyttöön ottoa tulee edistää happamuuden toteutukseksi nopeasti ja edullisesti.

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyn tehostamiseksi tarvitaan edelleen toimenpiteitä. Kannuste viemäri-verkoston liittymiseksi on monin paikoin pieni ja vanhemman rakennuskannan kiinteistöjen saaminen viemäroinnin piiriin on usein vaikeaa. Kiinteistökohtaisten järjestelmien teknistä toetutusta ei puolestaan aina voida tehdä suunnitelman mukaisesti. Jätevesien kiinteistökohtaisten käsittelyjärjestelmien puhdistus-tulosta ei valvota, jolloin toteutuneesta tehosta ei ole tietoa.

VESISTÖRAKENTAMINEN, VESIEN SÄÄNNÖSTELY JA KUNNOSTUKSET

Kalajoen vesistöalueella on useita säännöstelltyjä vesistöjä, joiden hydrologisten olosuhteiden parantamiseksi tarvitaan toimenpiteitä. Lyhytaikaissäännöstelystä käydään vesistöalueella paljon keskustelua, ja kuntien tulee harkita mahdollisuutta käyttää aloiteoikeuttaan lyhytaikaissäännöstelyn kehittämiseksi.

Vääräjoki ja Siiponjoki ovat viimeisimmät laajemmat kalataloudelliset kunnostuskohteet Kalajoen vesistöalueella. Kalajoen pääuomassa Ylivieskan keskustan kohdalla sijaitseva Juurikoski tulee uudelleen ELY-keskuksen tarkasteluun jo tehdyn kunnostuksen parantamiseksi vielä kuluvalle vesienhoitokaudella. Myös Lohijoen kunnostuksen odotetaan toteutuvan lähivuosina. Virtavesien kunnostuksia tulee edelleen edistää seuraavalla hoitokaudella.

Säännöstelyn kehittämisessä tulee ottaa huomioon ilmastonmuutokseen varautuminen. Vesienhoitoryhmä muistuttaa, että vesien viivyttämiskapasiteetin lisääminen valuma-alueilla ja hulevesien hallinta rakennetuilla alueilla tulee ottaa osaksi normaalia maankäytön suunnittelua. Tämän toteuttamiseksi tarvitaan lisää ohjausta ja työkaluja kuntiin. Samalla tarvitaan uusia käytäntöjä muovijätteen hallitsemiseksi.

POHJAVESIEN SUOJELU

Kalajoen vesienhoitoryhmä katsoo, että tiedon lisääminen pohjavesialueista ja niiden suojelusta on edelleen tärkeää. Kalajoen vesistöalueella sijaitsee pohjavedenottamoita teiden varsilla. Osassa tienvarsisuojaukset ovat puutteelliset ja ne tulisikin saattaa ajan tasalle. Myös teiden varsilla olevien pohjavesialueiden maastomerkinnät ovat osin puutteelliset ja uudistamisen tarpeessa.

VESIENHOIDON VAIKUTTAVUUS

Eri alojen toimijoiden ennaltaehkäisevän vesiensuojelutyön ohella paikallisten tahojen kunnostushankkeilla on merkittävä rooli vesienhoidossa. VYYHTI-hanke on tuonut käytännön tasolle vesienhoitosuunnitelman ja toteutusohjelman työtä. VYYHTI-verkoston sisällyttäminen osaksi tulevaa maakuntaorganisaatiota tai toiminnan vakiinnuttaminen organisaatiosta riippumatta, on tärkeää jo tällä vesienhoitokaudella tai viimeistään seuraavalla. Myös paikallisia yhteistyön muotoja vesienhoidon edistämiseksi ja huomioon ottamiseksi eri toimialoilla tulee edelleen kannustaa.

Kalajoen vesienhoitoryhmä on huolissaan seurannan riittävydestä vesistöalueella tulevaisuudessa. Kalajoen yhteistarkkailu on nykyisin tärkeä osa seuranta. Seuraavan yhteistarkkailukauden (2019–2024) jälkeen seuranta Kalajoen vesistöalueella vähenee tarkkailuvelvollisten osalta oleellisesti. Jätevedenpuhdistamot lakkaavat jokivarresta ja turvetuotanto vähenee merkittävästä seuraavien kymmenen vuoden aikana. Kalajoen vesistöalue on monilta osin vielä kaukana vesienhoidon tavoitteista ja sen tulisikin olla yksi toimenpiteiden painopistealue. Toimenpiteiden kohdentamiseksi tarvitaan myös tarpeeksi kattavaa seuranta.

VESIENHOITOSUUNNITELMAN TARKISTAMISEN TYÖOHJELMA

Kuuleminen vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä oli aikataulultaan riittävän väljä, jolloin vesienhoitoryhmällä oli tarpeeksi aikaa muodostaa yhteinen lausunto. Merenhoitosuunnitelman kuulemisaikataulu oli kuitenkin niin tiukka että siihen ei ehditty osallistua.

Kalajoen vesienhoitoryhmä ehdottaa, että vesienhoidon suunnittelutyön kehittämiseksi ELY-keskus voisi jalkautua maakuntaan ja järjestää muutamia yleisötilaisuuksia. Enempi tiedottaminen vesienhoidon suunnittelusta vastaavalta taholta toisi vesien nykytilaa tunnetummaksi sekä vesienhoidon suunnittelua ja toteutusta lähemmäs kansalaisia.

TULVARISKIALUEET

Kalajoen vesienhoitoryhmä pitää perusteltuna Ylivieskan ja Alavieskan välisen alueen säilyttämistä valtakunnallisesti merkittävien tulvariskialueiden joukossa. Ryhmä olisi kaivannut hieman tarkempia perusteluja merkittävän tulvariskialueen aluerajaukseen tehdyille muutoksille. Vanhojen ja uusien tulvariskialueiden vertailu karttaesityksinä kuulemisasiakirjassa olisi helpottanut hahmottamista.

Ylivieskassa 4.7.2018

Kalajoen vesienhoitoryhmän työryhmä

Tapio Koistinaho
puheenjohtaja

Laura Liuska
sihteeri